

**Antoninus Diana Panormitanus, Clericus Regularis, Doctor
Celeberrimus, Coram S. D. N. Alexandro VII. Episcoporum
Examinator, & Sancti Officij Regni Siciliae Consultor,
Coordinatus, Seu Omnes ...**

Diana, Antonino

Lugduni, M. DC. LXXX.

131. An iudex laicus possit punire Clericum, qui assumpsit habitum Clericalem post delictum patratum intentione subtrahendi se à sæculari potestate? Et notatur in tali casu non posse iudicem laicum ...

[urn:nbn:de:hbz:466:1-76442](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:hbz:466:1-76442)

in *politicis*. tom. 1. lib. 2. c. 18. n. 106. Mastrillum p. 2. *decif.* 113. num. 16. Martham de *iurisdic.* p. 2. c. 31. n. 16. Narbonam in 3. *precepil.* lib. 4. tit. 1. l. 10. *gloss.* 23. n. 16. præter illos, quos adduxi in *resol.* 27.

Quæ hic est
Ref. anteceden-
dens.

3. Ad contrariam verò obseruantiam, & praxim illorum Regnorum, quam adducunt DD. citati, responder Barbofa in *collect.* 1. 3. lib. 5. tit. 11. c. 11. n. 3. id tribuendum alicui speciali Summi Pontificis priuilegio, quod si adest, videant illi ad quos spectat.

RESOL. CXXIX.

An iudex laicus possit cognoscere, utrum Clericus veste Clericali amictus sit, ut gaudeat priuilegio fori? Ex part. 3. tract. 1. Ref. 10.

Sup. hoc in
Ref. seq. &
sup. in Ref.
126. ad lin.
6. vers. an
habitus, &
in Ref. 127.
& 128.

§. 1. Aliqui Iuriconsulti affirmatiuè respondent, & nouissimè inter illos ita fuisse iudicatum testatur Paponius lib. 1. tit. 5. *arrest.* 4. vbi sic asserit. Iudex laicus cognoscere de proprietate tonsuræ non potest, & tamen cognoscere potest utrum vestes quibus Clericus vestitus reperitur, conuenientes sint, an aduersæ eius professioni; huiusmodi quippe cognitio sæcularis est, prout fuit iudicatum *arrest.* 1384. Ita ille

2. Sed hæc opinio est contra communem, ut docet Bellettus *disquis. cler.* 11. 3. §. 14. n. 4. & nouissimè illam refellit Barbofa in *collect.* 1. 3. lib. 5. tit. 11. c. 12. n. 2. citans Farinac. in *praxi crim.* 8. nu. 34. & patet ex *c. si iudex de sent. excomm.* in 6. sed de hac questione vide me ipsum in *resol.* 27. tit. 2. *part.* 1. Nec valet dicere, quod in aliquibus Regnis ita à iudicibus laicis obseruatur, nam responderet forsitan id facere ex priuilegio Summi Pontificis.

RESOL. CXXX.

An cognitio de habitu Clericali spectet ad iudicem laicum? Ex part. 4. tract. 1. Ref. 5.

Sup hoc sit
pra in Ref.
126. ad lin. 6.
& vers. an
habitus, & in
Ref. 127. 128.
& 129.

§. 1. Affirmatiuam sententiam præter DD. quos adduxi in *part.* 1. tit. 2. *resol.* 27. & p. 3. *tract.* 1. *resol.* 15. tenet nouissimè iterum Pereira de *manu Regia* part. 2. cap. 44. num. 3. putant enim per *c. si iudex, de sent. excommunic.* in 6. non esse licitum laicis cognoscere questionem iuris circa Clericos; secus, quoad questionem facti, ut est cognitio de habitu clericali; & addit Pereira de *bigamia, de tonsura, & aliis conditionibus requisitis à Concil. Trident. sess.* 23. cap. 6. Vide etiam nouissimè Ioannem Honorium in *compend. iuris Canonici* lib. 3. tit. 1. n. 15. qui etiam hanc sententiam tenet.

2. Sed ego locis citatis contrarium docui, & nunc iterum doceo, præter Doctores, quos *vbi supra* citauit, tenet hanc opinionem Duardus in *Bull. Cæn.* lib. 2. can. 19. *quæst.* 8. num. 19. Molina de *iust. tract.* 3. *disp.* 49. num. 11. Gauantus in *enchiridio Episc.* *ver. fori priuilegium*, n. 32. Sanchez in *opuscul.* tom. 2. lib. 6. c. 1. *dub.* 1. num. 16. Castus Palauus in *opere morali* tom. 2. *disp. unica, punct.* 4. num. 7. Melchior Lotharius de *re beneficaria* lib. 3. *quæst.* 36. n. 69. Scaccia de *iudiciis* lib. 1. cap. 11. num. 8. Menochius de *presumption.* lib. 6. q. 76. num. 341. Genuensis in *praxi* c. 38. n. 6. in *sine* Ambrosinus de *immunit. Eccles.* cap. 13. num. 15. Bonacina in *Bull. Cæn. disp.* 1. *quæst.* 1. c. *sect.* 1. *punct.* 6. nu. 31. Rolandus à Valle lib. 1. *conf.* 4. num. 33. Suarez de Paz in *praxi* tom. 2. *præl.* 2. num. 9. Nauatrus in *cap. nouis. de iudic. notab.* 66. num. 44. Gratianus in *discepcion. forens.* tom. 1. c. 190. n. 15. & alij penes ipsos. Nam si cognitio, an sit Clericus, per dictum *c. si iudex*, spectet ad iudicem Ecclesiasticum, non video cur cognitio de ha-

bitu non spectet ad eundem, cum vtraque cognitio tendat ad idem. Et licet sit controuersia de facto, est tamen de quodam facto spiritali, scilicet Ordinis, ad ipsiūque pertinens. Item in iure Canonico statuitur Clericum fori priuilegio gaudere, si habitum & tonsuram deferat. Ergo ad iudicem Ecclesiasticum pertinet, & non ad sæcularem, decidere quis dicatur tonsuram & habitum deferre. Deinde ad Episcopum pertinet habitum à Clericis deferendum præscribere; ergo ad eundem etiam spectat cognoscere an habitus sit clericalis. Vnde affirmatiuam sententiam falsam esse, & sacris Canonibus contrariam, docuit Paramus in *respons.* 1. *pro iurisdic. sancti officij*, c. 4. n. 2. & Franciscus *quæst.* 8. num. 34. & ideo nostram opinionem non solum tenuit sacra Rota Romana *dec.* 202. *de sent. excomm.* in nouis; sed illam determinauit sacra Eminentissimorum Cardinalium Congregatio die 11. Iulij anno 1595. Vnde nescio quemodo aduersarij affirmatiuam sententiam tueantur, cum eorum opinio sit contra communem Doctorū opinionem, contra sacram Rotam Romanam, & contra sacram congregationem Cardinalium.

RESOL. CXXXI.

An iudex laicus possit punire Clericum, qui assumpsit habitum Clericalem post delictum paratum, intentione subtrahendi se a seculari potestate? Et notatur in tali casu non posse iudicem laicum talera Clericum ordinatum in fraudem punire quoad penam corporalem, sed tantum quoad penam pecuniariam & confiscationem honorum, quamuis hoc non careat difficultate, quia exempta persona non potest in rebus molestari. Ex part. 1. tract. 2. Ref. 27. alias 26.

§. 1. Affirmatiuam sententiam communiter do-
cent Doctores vt Molin. de *iust.* tom. 4. tr. 3. *disp.* 49. n. 21. & alij penes Ambrosium de *immunit. Eccles.* c. 19. n. 5. Menochium de *presumpt.* lib. 6. q. 76. num. 35. Gutierrez *præf.* q. lib. 1. q. 5. Ceuallos *tr. de cognit. per viam viol.* p. 2. q. 44. n. 7.

Sup. hoc in
Ref. seq. &
infra ex do-
ctrina Ref.
164. §. 1. &
in alia Ref.
eius notat.

2. Sed non reticebo, contrariam sententiam docere Bonacina de *legib.* *disp.* 10. q. 2. *punct.* 1. §. 1. n. 16. & Episcopum Iherosolimense M. Anton. Genuensem in *pr.* c. 8. n. 5. vbi sic ait: [Verior mihi semper visa fuit illa opinio, quod iudex sæcularis non potest procedere, nec in causa criminali, nec in causa ciuili, contra laicum conuentum, postea effectum Clericum; quoniam si confugiens ad Ecclesiam post delictum animo fraudandi Curiam sæcularem, gaudet immunitate, quamuis remaneat laicus, & ad tempus in ea moretur, multo magis gaudere debet, qui personam suam per ordinis susceptionem Deo consecrat, vt illi perpetuo famuletur.] Ita ille; quod etiam probat *ex text.* in l. qui cum vno. *8. reus ff. de re milit.* vbi videtur casus expressus: nã reus capitalis criminis accusatus, si efficiatur miles, non remittitur; sed à Iudice militaria iudicandus; est: multo magis id procedere dicendum erit in effecto milite cœlesti. Facit etiam Concilium Tridentinum cap. 4. *sess.* 23. *de reform.* dum prohibet Episcopis ordinare illos qui fraude, vt fugiant iudicium sæculare, Ordines suscipiunt; quæ quidem prohibitio frustra fuisset facta, si fraus illos à laica potestate non eximeret. Neque obstat, quod si talis sententia esset vera, multi in perniciem reipublicæ & eius fraudem, vt euitarent penam vltimi supplicij, ordinarentur: nam respondeo, quod satis à sacris Canonibus fuit prouisum, & præcipuè à sacro Concilio Tridentino, vt Episcopi prædictos non ordinent, nisi subtiliter scrutando mores, & vitam; & in specie præcipit non ordinari eos, qui sæcu-

lari

De Immunit. Eccles. Resol. CXXXII. &c. 161

Iure iudicium fugiendi animo, & fraude, ordinati veniunt.

3. Notandum est verò, quòd stando in prima sententia, DD. citati asserunt, non posse iudicem laicum talem Clericum ordinatum in fraudem punire quoad pœnam corporalem; sed tantum ad pœnam pecuniariam; confiscationem bonorum. Ita Belletus in *disquis. cler. p. 1. tit. 3. §. 4. num. 3.* qui citat octodecim Doctores. Petrus Cenedo in *collekt. iur. can. part. 1. collekt. 3. num. 13.* & alij penes ipsum. Molina *tract. 3. disp. 49. n. 22.* & Bonacina *vbi supra.* Sed hoc etiam displicet Genuensi loco citato; quia, vt *suprà* etiam sapè dictum est; Canones determinat in specie, vt exempta persona Clerici, non possit in rebus molestari, ne per vnum viam concedatur, quod per aliam denegatur. Et ita habetur in *c. vnic. de cleric. coniug. in. 6.* Sed circa præsentem questionem vide etiam Laymã. in *Theol. mor. lib. 4. tract. 9. c. 4. n. 13.* & *seq.* Suarez *contra Regem Anglia, lib. 4. cap. 15. n. 17.* refellentes quandam sententiam Couarr. & Iulij Clari.

RESOL. CXXXII.

An qui assumpsit habitum Clericalem post delictum animo subrahendi se à laica potestate, gaudeat privilegio fori?

Et si quis dicat se suscepisse habitum Clericalem ex vi voti, an ipsius iuramento standum sit? Ex part. 3. tract. 1. Resol. 67.

§. 1. DE hac quaestione olim mihi magna controversia fuit cum quodam supremo ministro Regio, & affirmatiuam sententiam ipse docui in *tract. de immunit. eccles. res. 26.* & nunc iterum doceo quia dici potest istum vt iure suo, assumendo statum clericalem, qui licet illum assumpsit hac intentione, non videtur priuari ipso facto privilegio clericali, licet fortasse dignus sit qui tali privilegio priuetur, & ita hanc sententiam docet Suarez *contra Regem Angliae lib. 4. c. 15. n. 17.* & iterum Bonac. in *Bull. Cœn. rom. 3. disp. 1. q. 16. sect. 1. p. 5. n. 9.* quidquid etiam in contrarium asserat DD. quos citavi in *dr. res.* quibus nunc addo Zerolam *ver. Clericus n. 6.* Tulium Clarum *q. 36. n. 8.* & eius additionatorem *ibid. lit. G.* & alios penes ipsos. Sed si aliquis vellet stare in opinione negatiua, dicendum est in negantem incumbere onus probandi statum clericalem assumptum fuisse per fraudem; quomodo autem id probetur, vide Mascardum *tom. 2. concl. 15.* Gabrielem in *comm. opin. tit. de presump. concl. 13. n. 2.* Ambrosinum *de immunit. cap. 19.* Duardum in *Bull. Cœ. lib. 2. can. 15. g. 11.* Martam *de iur. par. 4. cas. 176.* & alios penes ipsos.

2. Si autem quis dicat se suscepisse habitum clericalem ex vi voti, an ipsius iuramento standum sit, negat Farinacius *tit. de Inquis. q. 8. n. 114.* & alij; sed affirmat Decianus; & alij penes Ambrosinum *11.* quibus ego addo Hieronymum Rodriguez in *comp. qq. Regul. resol. 101. n. 9.*

RESOL. CXXXIII.

In Diocesi volentes ad Ordines promoueri prius adscribuntur Ecclesia Cathedrali, & per annum gestant habitum Clericalem inseruiendo eidem Ecclesia, prout faciunt Clerici iam ordinati: queritur, an in dicto anno gaudeant privilegio fori?

Et an omnes seruientes Ecclesiis, gaudeant privilegio fori, maxime Scholares addiscentes & seruientes Ecclesiis? Ex part. 6. tract. 1. Resol. 36.

Tom. I X.

§. 1. NEGatiuè respondet Bonacina *tom. 2. disp. 10.* *Supr. hoc in* *lib. 4. cap. 29. n. 9.* Gambacurta *de immunit. lib. 7. cap. 1. n. 7.* Reginal. *tom. 1. lib. 9. c. 23. n. 354.* & alij. Probat Bonacina hanc sententiam. Primò, quia tales non gaudent privilegio Canonis, ergo neque gaudent privilegio fori. Secundò quia in Concilio Tridentino non solum, vt quis gaudeat privilegio fori; præferibitur ei delatio habitus, sed etiam tonsuræ. Tertio quia supradicti non sunt persone Ecclesiasticæ.

2. Verum ego affirmatiuè sententiæ tanquam magis Ecclesiæ fauorabili libenter adhareo, quam tueretur Decianus, quem citant & sequuntur Ambrosinus *de immunit. c. 22. n. 6.* & Farinac. in *Praxi Crim. q. 8. n. 5.* quibus ego addo Belletum. in *disquis. Cleric. tit. de fauore Cleric. personali §. 2. n. 2.* Barbofam *de iur. Eccles. lib. 1. c. 3. §. 2. n. 52.* & alios penes ipsos asserentes privilegium fori extendendum esse ad seruientes Ecclesiis. Et probant hanc sententiam *ex c. 2. de foro compet. vbi sic habetur.* Nullus iudicium neque Presbyterum, neque Diaconum, aut Clericum vllum, aut minores Ecclesiæ sine permisso Pontificis per se distingere, aut condemnare præsumat. Vbi gloss. per minores Ecclesiæ intelligit seruientes deputatos ad eius obsequium.

3. Nec obstat dicere cum Gambacurta & Reginaldo vbi supra, quòd text. in *dicto. cap. 2.* intelligendus est de illis, qui sunt perpetuò adstricti seruitio Ecclesiæ: nam hoc gratis dicitur: cum enim inseruientes Ecclesiæ privilegio fori decorentur, non in gratiam propriæ persone, sed in gratiam ipsius Ecclesiæ, vt patet *ex dicto. cap. de foro. compet. & ex cap. Ecclesiarum seruis 12. quest. 1.* Sequitur, quòd qualitas perpetuitatis non possit esse considerabilis, vt sine illa inseruientes non debeant gaudere immunitatibus: pro tempore enim, quo inseruiunt famuli temporales, eodem modo inseruiunt respectu illius temporis, quo perpetui respectu perpetuitatis: neque enim perpetuitas imprimit characterem prout Clericatus, cuius ratione non possunt perpetui conueniri coram iudice Laico: sed idè conueniri non possunt, quia Ecclesiæ inseruiunt, quæ qualitas seruitij ita cadit in temporario, prout in perpetuo. Cum igitur seruire non importet necessariò actum perpetuum, cum ad tempus quis possit inseruire, & respectu illius temporis eadem sit vtilitas Ecclesiæ, pro qua inductum fuit privilegium, ratione serui temporarij, quæ est ratione serui perpetui. Ergo cum vt Ecclesia seruitium consequatur, dum effectualiter famulus inseruit, non sit necesse, vt addictio sit perpetua; in consequens per necesse sequitur, quòd exemptio, quæ est concessa intuitu seruitij Ecclesiæ, non sit concessa intuitu perpetuitatis: & sic quòd perpetuitas, vel temporalitas non potest aliquid importare, vt ex ea concludatur exemptio. Et ita hanc sententiam Gambacurta & Reginaldi de seruis perpetuis & temporariis optimè refellit Hispania Narbona in *recopilat. part. 3. lib. 4. tit. 1. leg. 20.* Gloss. *1. num. 27.* & alij.

4. Nec secundò obstat dicere cum Suarez. *n. 11.* textum in *dicto. cap. 2.* intelligendum esse de seruientibus Ecclesiæ non omnino Laicis, sed habentibus saltem primam tonsuram, nam hoc etiam gratis dicitur. Et miror alioquin virum doctissimum hæc dixisse, nam ante Concilium Tridentinum omnis Clericus etiã primæ tonsuræ sine seruitio Ecclesiæ gaudebat privilegio fori, vt late & doctè more suo probat Thomas Vallacus Lusitanus *tom. 1. alleg. 10. n. 12. & 13.* Ergo nullum privilegium haberent seruientes Ecclesiis virtute *dict. cap. 2. de foro compet.* Sed vt vult